

Johannes 1 en Openbaring 21 | God is bij ons

Deze preek is van Sam Wells, predikant van de Anglicaanse kerk van St. Martin-in-the-Fields, Trafalgar Square, Londen. Vertaald door Dingeman van Wijnen, die deze preek als leespreek gehouden heeft.

Liturgie

Voorzang: Psalm 96:1 en 3 (Gereformeerd Kerkboek)

Votum en zegen

Aanvangslied: Psalm 84, Psalmen voor Nu : Wat hou ik van uw huis

Gebed

Schriftlezing 1: Johannes 1:1-18

Schriftlezing 2: Openbaring 21:1-4

Lied: Lied 114:1 en 3 (Liedboek voor de kerken): Ik zag een nieuwe hemel zich verheffen

Prediking

Amenlied: Lied 125:1, 3 en 5 (Liedboek voor de kerken); 0, kom, o kom, Immanuel

Wetslezing

Lied: Psalm 119:62 en 63 (Gereformeerd Kerkboek)

Voorbede door de ouderling van dienst

Collecte

Slotlied: Ik zal er zijn van Sela

Slotzegen

God is bij ons

Geliefde gemeente van onze Heer, Jezus Christus,

Het is midden in de zomer, maar ik neem u mee naar de maand december. Ik ga drie scènes voor u oproepen die voor de

meesten van u, en ik denk iedereen, vertrouwd zullen zijn. Hier is de eerste. Die gaat over uw verhouding tot het meest lastige familielid dat u heeft. Laten we ons die situatie voorstellen, ook als u misschien niemand kunt bedenken. Misschien kent u iemand die echt problemen heeft met iemand in zijn familie. Stelt u het zich maar voor, laten we zeggen: je vader. Het is bijna Sinterklaas, maar je hebt geen idee wat voor cadeau je je vader moet geven. Dat je geen cadeau kunt bedenken is misschien wel symbolisch voor de moeite die je altijd hebt gehad met je vader: waar kan jij, juist jij, hem nu blij mee maken? Uiteindelijk besteed je meer dan je van plan was aan iets waarvan je niet eens weet of hij er wel blij mee zal zijn. Je probeert het probleem op te lossen met geld, maar van binnen weet je wel dat geld uitgeven de oplossing niet is. Dan is het Sinterklaas en je vader pakt het cadeau uit. Uit zijn gedwongen glimlach en zijn halfslachtige knuffel om je te bedanken blijkt wel dat het opnieuw niet gelukt is om de kloof tussen jullie te overbruggen.

De tweede scène. Familie of vrienden komen logeren tijdens de Kerstdagen. Je wilt dat alles op rolletjes loopt. De e-mails vliegen over en weer, over wie waar gaat slapen, en of ze de hond mee mogen nemen. Je gaat helemaal uit je dak met boodschappen en bakken en braden, en je bent voortdurend bang dat je iets vergeet, of dat er iets aanbrandt. De keuken is je domein en iedereen moet uit de buurt blijven. En zelfs op de dag zelf doe je eigenlijk niks anders dan nog snel dingen opwarmen of de jus of het toetje nog gauw even afmaken. Bij het afscheid nemen krijgt iedereen drie zoenen en je zegt: jammer dat we niet wat meer konden praten. En als ze weg zijn zak je neer op de bank, misschien wel in tranen van pure uitputting.

En hier is de derde scène. Het voelt alsof er iets niet helemaal klopt aan het hoge bedrag dat je besteedt aan vuurwerk met Oud en Nieuw; je hart breekt voor al die mensen die het zwaar hebben en in kou en armoede leven, mensen die als ze aan het nieuwe jaar denken alleen maar duisternis zien. Dus je besluit het geld dat je anders aan vuurwerk uitgaf nu

over te maken naar een aantal goeie doelen, voor een hospice of adoptiekinderen of voor een koe of een paar kippen voor mensen die het veel harder nodig hebben dan jij en je vrienden.

Wat hebben deze drie scènes met elkaar gemeen? Ik wil jullie de gedachte aanreiken dat ze alle drie draaien om één klein woordje, het woordje: voor. Als we meelevend met mensen voor wie Oud en Nieuw moeilijke dagen zijn, dan willen we graag iets voor hen doen. Als we graag willen dat onze gasten het met Kerst naar hun zin hebben, dan hebben we de neiging al onze tijd te gebruiken om dingen voor hen te doen. Eten koken, het huis op orde maken, van alles organiseren om ze bezig te houden. Als we het gevoel hebben dat de relatie met onze vader niet goed is, dan zegt ons gevoel dat we iets voor hem moeten doen dat zijn hart misschien zal doen smelten en alles weer goed kan maken. En deze gebaren van 'voor' doen er toe, omdat ze een uiting zijn van een heel leven van proberen om relaties beter te maken, de wereld beter te maken, betere mensen van onszelf te maken, door dingen voor mensen te doen.

Het lijkt erop dat het woordje 'voor' samenvat wat iemand tot een bewonderenswaardig persoon maakt, dat het woordje laat zien wat er zo goed is aan het christelijk geloof. We koken voor, we kopen kadootjes voor, we geven geld voor, allemaal om te laten zien dat we onszelf inzetten 'voor'.

Maar hier is wel een probleem.

Al die gebaren zijn hartelijk en gul, en vriendelijk en in vele gevallen opofferend en nobel, het is heel goed en warm en bewonderenswaardig. Maar op één of andere manier raken ze het hart van het probleem niet. Je geeft je vader zijn geschenk maar de kloof wordt niet overbrugd. Je slooft jezelf uit in gastvrijheid maar dat gesprek met de mensen om wie je geeft is er niet van gekomen. Je geeft ruimhartig aan goeie doelen, maar de armen blijven vreemden voor je. 'Voor' is een prachtig woord, maar het heft de onvrede niet op, het overbrugt geen misverstanden, het lost vervreemding niet op, het haalt mensen niet uit hun isolement, en vooral: 'voor' is niet de manier waarop God met ons omgaat.

God maakt de wereld niet in orde voor ons. God overlaadt ons niet gewoonweg met goede dingen, God overstelpt ons niet met zegeningen om zich vervolgens verdrietig en gepasseerd te voelen als we al die pakjes openmaken en er helemaal niet blij en dankbaar voor zijn. 'Voor', dat is niet het hart van God.

Soms zouden we willen dat dat wel zo was. Wat zouden we graag willen dat God ons allemaal blij en gelukkig zou maken en ons zou omringen met allemaal mooie en goede dingen. Als we boos zijn op God dan is dat vaak omdat we het gevoel hebben dat God zich niet aan de afspraken houdt en te weinig voor ons doet.

Maar God laat ons iets anders zien. God spreekt een heel ander woord. In het Evangelie naar Mattheüs zegt de engel tegen Jozef: 'De maagd zal zwanger zijn en een zoon baren, en men zal hem de naam Immanuel geven, wat in onze taal betekent: God is bij ons.' In het Evangelie naar Johannes krijgen we een samenvatting van waar het in het christelijk geloof om gaat: 'Het Woord is mens geworden en heeft bij ons gewoond.' Het is een onaanzienlijk woordje, maar dit is het woord dat het hart vormt van het christelijk geloof: het woordje 'bij'. Johannes zegt: 'Het Woord was bij God... het was in het begin bij God. Zonder dit is niets ontstaan van wat bestaat.' Met andere woorden, voordat er ook maar iets anders was, was er al een 'bij'. Het bij elkaar zijn van God en het Woord, of, zoals christenen het zijn gaan noemen, van de Vader en de Zoon, dat 'bij' is het allerbelangrijkste wat we van God kunnen zeggen. En we denken aan hoe Jezus zijn leven op aarde afsluit, wat zijn laatste woorden op aarde waren volgens Mattheüs: 'Ik zal bij jullie zijn, voor altijd.' Met andere woorden, er zal nooit een tijd zijn dat ik niet 'nabij' ben.

En als het bijbelboek Openbaring de eeuwige toekomst van God beschrijft, dan zegt de stem uit de hemel dit: 'Gods woonplaats is onder de mensen, hij zal bij hen wonen. Zij zullen zijn volken zijn en God zelf zal als hun God bij hen zijn.'

En daarmee zijn we zomaar tegen het belangrijkste woord van de bijbel aangelopen. Het woord dat het hart van God en de aard van Gods doel en Gods toekomst voor ons beschrijft. Dat kleine

woordje is: bij. Dat is wat God was in het begin, dat is wat Gods bedoeling was voor alles wat hij schiep. Dat is wat God op het oog had toen hij een verbond aanging met zijn volk Israel. Dat is waar het allemaal om draaide toen God naar ons toe kwam in Jezus. Dat is wat het sturen van de Heilige Geest betekende. Zo zal onze toekomst bij onze Heer er uitzien. Het zit allemaal in dat ene kleine woordje: bij. Gods hele leven en al Gods daden en zijn grote doel worden daardoor gevormd: dat hij bij ons wil zijn.

In allerlei opzichten is 'bij' veel moeilijker dan 'voor'. Je kunt 'voor' doen zonder een gesprek, zonder een relatie, zonder in je leven echt ruimte te maken voor de ander. De reden waarom dat Sinterklaasgeschenk voor je vader niet werkt is niet omdat 'voor' verkeerd is, niet omdat er iets verkeerd is aan gulheid, maar omdat de enige oplossing voor je vader en jou is, dat jullie lang genoeg bij elkaar zitten om elkaars verhalen te horen; om alle misverstanden en alle pijn op een rij te zetten die jullie verstandhouding op een punt bracht waar een geslaagd Sinterklaascadeau niet meer ging lukken. De reden waarom je in tranen neerplofte op de bank toen de Kerstgasten vertrokken waren is, omdat het echte werk is: er achter komen hoe je de verantwoordelijkheden kunt verdelen en dan werkelijk bij elkaar kunt zijn in de keuken en in de rest van het huis, zodat een logeerpartij van een paar dagen een vreugde van bij elkaar zijn wordt in plaats van de last van er voor de ander zijn. Wat het besluit om het vuurwerkgeld weg te geven toch een beetje hol maakt is niet dat de betrokkenheid niet echt en goed en hartelijk is, maar het feit dat wat eenzame en verdrietige en arme mensen meestal het hardste nodig hebben niet geschenken of geld is, maar de trouwe aanwezigheid van iemand die echt om hen geeft. Daar snakken ze naar, naar nabijheid. Iets voor ze doen, voedsel of geld of geschenken, kan het gebrek aan nabijheid niet goedmaken.

Maar we zijn allemaal een beetje bang voor 'bij'. Omdat 'bij' meer van ons lijkt te vragen dan we kunnen geven. We hebben liever dat goed doen op het niveau van 'voor' kan blijven, want daar kan het ons geen pijn doen. We weten allemaal dat er

met Kerst meer ruzie wordt gemaakt in gezinnen dan de rest van het jaar. Misschien komt dat wel omdat je het hele jaar druk kunt zijn met allemaal dingen voor die ander doen, terwijl als er niks anders te doen is dan bij elkaar zijn, je er achter komt dat bij elkaar zijn veel moeilijker is dan iets doen voor elkaar.

En soms is het gewoon allemaal te moeilijk. Soms is het nieuwe jaar een grote opluchting, als je weer gewoon dingen voor anderen kunt gaan doen en het bij elkaar zijn weer een jaar aan de kant mag.

*

En daarom is het geweldig, bijna ongelooflijk goed nieuws dat God niet tevreden was met 'voor'. God zegt ondubbelzinnig: ik ben bij jullie. Zie, mijn woonplaats is bij jullie. Ik ben bij jullie in de straat komen wonen. Ik ben met jullie, alle dagen, mijn naam is Immanuel, God is bij ons.

Natuurlijk was er ook een element van 'voor' in het leven van Jezus. Hij was er voor ons toen hij genas en onderwees, hij stierf voor ons aan het kruis, voor ons stond hij op en voer op naar de hemel – allemaal dingen die God kan en die wij niet kunnen. Maar de kracht van de dingen die God voor ons deed ligt daarin dat ze gebaseerd zijn op het feit dat hij ons nabij is. God heeft 'voor' niet opgeheven. Maar in de komst van Jezus heeft God gezegd dat er nooit meer een 'voor' zal zijn dat niet gegrondvest is in een fundamenteel en onveranderlijk en eeuwig en volstrekt onwankelbaar 'bij'. Dat is het goede nieuws van de menswording van Christus.

Hoe vieren we dit goede nieuws? Door zelf bij mensen te zijn die in armoede en ellende leven, zelfs als er niets is wat we voor hen kunnen doen. Door bij mensen te zijn in hun verdriet en rouw, ook als we niet weten wat we zeggen moeten. Door bij diegenen te zijn met wie we moeite hebben en naar hen te luisteren en naast hen te staan, in plaats van ons ermee af te maken door ze een mooi cadeau te geven of een gebaar te maken waar we de situatie weer even mee kunnen redden. Door stil te zijn bij God in gebed en niet meteen op te springen om dingen voor God te doen. Door te kijken naar al onze relaties en ons

af te vragen of alles wat we voor de ander doen voortkomt uit een fundamentele betrokkenheid bij hen; of vanuit een diepe behoefte om te ontsnappen aan het ongemak, de uitdaging, het geduld, het verlies aan controle, dat meekomt met bij hen zijn.

Niemand zou meer in de verleiding kunnen komen om zich terug te trekken in het dingen voor ons doen dan God. God weet beter dan wie ook wat een ergerlijk ondankbaar, gevoelloos en zelfvernietigend stelletje wij kunnen zijn. Het grootste deel van onze tijd willen we maar één ding: dat God de boel snel in orde maakt en ons verder met rust laat. Maar dat is niet Gods manier. God had alles in zijn eentje kunnen doen, maar God koos er voor om dat niet te doen, hij koos ervoor het met ons te doen. Terwijl het hem het kruis kostte. Dat is het verbijsterende nieuws van het woordje 'bij'.

Laten we een ogenblik nadenken over het kruis in het licht van wat we gezien hebben over het woord 'bij'. Het kruis wordt meestal geschetst als het ultieme moment van 'voor', de definitieve stap die alleen God kon zetten, en gelukkig ook zette, vóór ons. In werkelijkheid is het kruis Jezus' diepste demonstratie van bij ons zijn. Maar in de wreedste ironie van de geschiedenis is het ook het moment waarop Jezus ontdekt dat noch wij, noch de Vader bij hem bleven. Denk aan de smartelijke woorden van Jezus: Mijn God, mijn God, waarom hebt u mij verlaten. De eeuwenlange geschiedenis en de hele wijde wereld vol van juist niet bij elkaar zijn, van al die miljoenen mensen die geheel alleen en zonder iemand waren en elke dag weer zijn, het komt allemaal bij elkaar aan de voet van het kruis.

Jezus ervaart de harde werkelijkheid van de zonde, want zonde is ten diepste: leven zonder God.

Jezus ervaart de diepte van het lijden, want lijden is meer dan wat ook: leven zonder troost.

Jezus ervaart de angst van de dood, want dood is het woord dat we geven aan: zonder alles zijn, zonder adem, zonder verbondenheid, zonder bewustzijn, zonder lichaam.

Jezus ervaart de grootste eenzaamheid die we maar bedenken

kunnen: zonder de Vader te zijn, en dus ook niet God te zijn, want op dat moment was hij zonder nabijheid – en dat is de essentie van God zijn.

Jezus geeft alles wat hij is om bij ons te kunnen zijn, om ons te kunnen omarmen en ons op te nemen in het wezen van God. Alles heeft hij gegeven, ook al zijn wij steeds weer vastbesloten om zonder hem te willen zijn.

Hij heeft meer gegeven dan wij ons zelfs maar kunnen voorstellen.

Want om ons bij de Vader te laten zijn heeft de Zoon voor dit moment het bij de Vader zijn opgegeven. En de Vader zelf verlangde er zo naar om bij ons te zijn, dat hij voor dit moment het bij de Zoon zijn opgaf, wat het wezen is van wie hij is.

Wij zien het voor onze ogen gebeuren, op het meest intense en cruciale moment in de geschiedenis. Jezus, de mensgeworden God, moet kiezen tussen bij de Vader zijn of bij ons zijn. En hij kiest: ons. En tegelijk moet de Vader kiezen tussen de Zoon bij ons te laten zijn, of hem voor zichzelf te houden. En hij ook hij kiest: bij ons.

Dat is toch niet te geloven?

Nee. Dat is niet te geloven.

Maar dit is het woord, dat u vanmorgen als evangelie verkondigd wordt.

Amen.